

SERAMİK VE FOTOĞRAF İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA JEANNE OPGENHAFFEN'İN SERAMİK ESERLERİNDE RÜZGAR İMGESİNİN KARŞILIKLARI*

Fevziye YELMEN

Dr. Öğr. Üyesi, Ordu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik ve Cam Bölümü, fevziyeyelmen@gmail.com, ORCID:0000-0003-1108-146X

Mehmet Fatih YELMEN

Doç.Dr., Ordu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Tasarımı Bölümü, mehmetfatihyelmen@gmail.com, ORCID:0000-0003-1143-7403

Yelmen, Fevziye ve Yelmen, Mehmet Fatih. "Seramik ve Fotoğraf İlişkisi Bağlamında Jeanne Opgenhaffen'in Seramik Eserlerinde Rüzgar İmgesinin Karşılıkları". idil, 115 (2024/3): s. 298-309. doi: 10.7816/idil-13-115-01

ÖZ

Rüzgâr, etkisini gösterdiği alanlardaki nesnelere harekete geçirerek yüzeyde dalgalanma etkisi, savrulma oluşturarak, durağanlığa etki eder. Duyusal karşılığının yanı sıra, "Rüzgâr nereye savurursa" deyiminin karşılığı olarak da adeta özgürlük simgesiyle eş değer niteliktedir. Rüzgarın yapısındaki hareketlilik, onu nesnelere varlıklarına etki edebilmesini mümkün kılmıştır. Örneğin, üzeri örtülü bir nesnenin altından giren rüzgâr, onu havalandırır ve onun kabarmasına neden olur. Farklı oluşumlar üzerinde, farklı etkilerinden kaynaklı pek çok biçim oluşturan rüzgârın, çeşitli kültürlerde dinsel ve sembolik anlamları temsil ettiğine inanılır. İmgesel bir içeriğe sahip olan rüzgarın, bu yönüyle fotoğraf sanatına benzer çağrışımlar yapabileceği de düşünülebilir. Bilindiği üzere fotoğraf, nostaljik duyumsamaya yol açabilir. Örneğin, soğuktan üşümüş bir insanın fotoğrafik imgesine bakan bir izleyici, söz konusu fotoğraftan derinlemesine etkilenip ürperebilir. Bu bağlamda, herhangi bir yüzeye basılmış fotoğraf nesnellik açısından somuttur, buna karşılık temsil ettiği görüntüler duygusal, başka bir deyişle soyuttur. Seramik bünyeler de, inorganik yapıları itibarıyla cansızdırlar, hareketi değil durağanlığı temsil ederler. Rüzgârdan etkilenmezler, ancak yüzeyde pseudo bir etkiyle izleyiciye onun esintisini hissettirebilirler. Sanatçının, böyle bir etkiyi seramiğin yüzeyinde vermesi, tıpkı fotoğraftaki gibi saptanmış bir "an" yakalanarak kalıcılaştırılır. Bu çalışmada sanatçı Jeanne Opgenhaffen'in seramik eserlerindeki rüzgâr imgesi, fenomenolojik yöntemle ele alınacak ve seramik sanatının da rüzgar imgesi bağlamında, fotoğraf sanatının temsil olanağına sahip olduğu fikrine ulaşılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Seramik, Fotoğraf, Rüzgâr, İmge, Jeanne Opgenhaffen

Makale Bilgisi:

Geliş: 17 Aralık 2023

Düzeltilme: 26 Ocak 2024

Kabul: 20 Şubat 2024

© 2024 idil. Bu makale Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0 lisansı ile yayımlanmaktadır.

* Bu çalışma, 4th International Cultural Informatics, Communication&Media Studies Conference'ta Dr. Öğr. Üyesi Fevziye YELMEN tarafından bildiri olarak sunulmuş ve özet bildiri kitabında yayımlanmıştır. Bildiri, Doç.Dr. Mehmet Fatih YELMEN ile birlikte geliştirilerek ve genişletilerek makale haline getirilmiştir.

Giriş

Hareketli imgenin durağan bir sanatsal ifadesi, yalnızca fotoğraf ve resim sanatıyla değil, aynı zamanda seramik sanatıyla da mümkün hale gelebilmektedir. Çalışmaya konu olan fotoğraflardaki imgesel bağ ve örnekleme, Getty Images'ın arşivinden faydalanılmıştır. Getty Images, bir web sitesi olarak bilinmekle birlikte, esasında çeşitli ülkelerde ofisleri bulunan ve gerek medya organlarının gerekse şahsi kullanıcıların stok fotoğraflar temin ettikleri bir işletmedir. Kullanıcıların satın aldıkları fotoğraflar üzerinden gelir elde eden Getty Images, dünyanın farklı yerlerinde yaşayan fotoğrafçıların çektikleri fotoğrafları ticari bir meta haline getirmektedir. Örneğin, bir düğün görseline ihtiyaç duyulduğunda ya da bir dondurma reklamında kullanılmak üzere bir imgeye ihtiyaç duyulduğunda, ücreti karşılığında ihtiyaç duyulan çeşitli görsellere ulaşılabilmektedir. Bu makalede, fotoğraf tarihinden bir fotoğrafçının çalışmalarını ele almak yerine, imgesel bir veri tabanına kaynaklık etmesi açısından Getty Images'ın arşivi seçilmiştir.

1. Rüzgar İmgesi

Rüzgâr, "yer değiştiren hava, bu havanın hissedilen etkisi, yel, bad" olarak tanımlanmıştır (İlhan Ayverdi, 2010:1036). Anlaşıldığı kadarıyla rüzgar, etkisini gösterdiği alanlardaki nesnelere harekete geçirerek yüzeyde dalgalanma etkisi veya savrulma oluşturarak, durağanlığa son verebilmekte, böylelikle de her an yer değiştirmeye meyil göstermektedir. Bu durum gerçekleşirken, rüzgarın rota vb. herhangi determinist bir düzeninin bulunmadığı bilinmektedir. Necmettin Ersoy (2000:183), söz konusu düzensizliği açıklayabilecek nitelikte, rüzgarın bir tür geçimsizlik, gelgeçlik, kararsızlık ve nihayet kalımsızlıkla ilgili kavramları yansıtan bir görünümle sembolleştiğini belirtmiştir. Bununla birlikte, rüzgar, manevi bir anlam içeren nefes ve üfleme gibi dinsel ve "son nefesini vermek" gibi bilinen halk deyimleriyle ruhani anlam çerçeveleriyle ilişkilendirilebilir. Gerek şarkı sözlerinde, gerek şiirlerde rüzgara bir aracı, kolaylaştırıcı, sevgiliye iletilecek mesajın götürücüsü olarak bir anlam yüklenmiştir. Örneğin, Kariye müzesinde "Meryem'in ilk yedi adımı" olarak adlandırılan tabloda mozaik sanatçısı, rüzgarı, çocuğun annesine yaklaşmasını kolaylaştırır bir yönde estirerek, resimlendirmiştir (Necmettin Ersoy 2000:183). Ayrıca rüzgarın, erozyon gibi doğa olaylarına sebep olduğu da bilinmektedir.

Kasırğa, tayfun, fırtına, bora, meltem gibi pek çok çeşidi bulunan rüzgar, bitkilerdeki tozlaşmayı sağlayarak döllenmeye yardımcı olmaktadır. Bununla birlikte, rüzgardan faydalanma keşfedildiğinde yelkenli deniz araçları, rüzgar değirmenleri de üretilmiştir. Doğa olaylarına olumsuz etki eden kuvvetli rüzgarla birlikte Atlantik'te gerçekleşen 1780'deki Büyük Kasırğa en ölümcül tropical kasırğa olarak tarihe geçerken, Myanmar'da 2008 yılında gerçekleşen Nargis Kasırması 80 binin üzerindeki ölüm ve 50 binin üzerindeki kayıpla bilinen en büyük ölümcül kasırğa olarak kabul edilmiştir.

1.1. Rüzgarın Sanattaki Karşılıkları

Her sanat, kavramları ve ifade biçimini kendi disiplini çerçevesinde dışavurur. Başka bir ifadeyle, örneğin hareketli ve durağan olan her sanatla anlatılabilmektedir, ancak bazı sanat türlerinde daha doğrudan ve gözlemlenebilir biçimde ifade edilebilir. Bu anlamda rüzgar imgesi bağlamında; resim, heykel, grafik, seramik gibi görsel ve roman, hikaye, şiir gibi edebi sanatların hareketle olan bağlarının daha "durağan" olduğu söylenebilir. Ancak fotoğraf ve sinema sanatları; zaman-imege ve hareket-imege bağlamında hem teknik hem de içerik açısından daha hareketli bir ifadeyi temsil etmektedirler.

Bir tabiat olayı olarak rüzgarın, edebiyattaki karşılıklarından biri haikulardır. Haikularda, tabiatın pek çok unsuru gibi rüzgar imgesi de kullanılmaktadır. Örneğin Başo'nun şiirinde olduğu gibi: "Bahar rüzgarı / - ağzında piposu / Efendi Kayıkçı" (Aruoba, 1998:75). Benzer biçimde Kyorai'de de (Çapan ve Sarılioğlu, 2011:122) "Bırakmaz ki fırtına / Bu soğuk kış yağmuru / Düşün toprağa" şeklinde bir haiku bulunmaktadır. Kyorai'nin rüzgar imgesi, rüzgarın daha şiddetli bir hali olan fırtına olarak ifade edilmiştir.

Sanatlar arasındaki ilişkinin bir yansıması olarak disiplinlerarasılık, hem eserlerde hem de sanatçıların çok yönlü ilgilerinde ortaya çıkabilmektedir. Örneğin Abbas Kiyarüstemi, bir yönetmen olarak edebiyatla ilgilenmiş, şiirler yazmış ve bu şiirler kitaplaştırılmıştır. Kiyarüstemi'nin şiirlerinden biri şu şekildedir: "16. İlk güz rüzgarıyla / Tanımadığım / Küçük bir güz yaprağı geldi odama (...) 18. Rüzgarın kırdığı bir şemsiye / Arnavut kaldırım taşı sokakta / Yağmurlu bir günde 19. Şapkama yapıyorum iki elimle / Güz başında / Rüzgar götüreceksin mi bizi?" (Kiyarüstemi, 2020: 20-21). Kiyarüstemi'nin şiirlerinde, rüzgarın fiziki gücü vurgulanmaktadır. Buna göre mevsimsel yapısının güzle ifade edildiği rüzgar, bir yaprağı hareket ettirmekte, bir şemsiyeyi kırabilmekte ve gerek nesnelere gerekse canlı varlıkları yerinden

etme potansiyelini hissettirmektedir.

Şair Furuğ'un; "korkuyorum bu pervasız rüzgardan / böylesine dolanırsa bedenime" (2020:135) Korku isimli şiirinde, "rüzgarın ağaç yapraklarıyla randevusu var / küçük gecemde benim, yıkım ıstırabı var" (2020:208) Rüzgar Bizi Götürecek isimli şiirinde, "efkarlı, dar gökyüzünde / sersemlemiş rüzgarın dönüp durduğu geceler" (2020:210) Yazın Yeşil Sularında isimli şiirinde, "sessizlik hüküm sürüyordu / ve perdeyi uçuran rüzgar" (2020:212) Karanlığın Ortasında isimli şiirinde, "saat kanatlandı / perde rüzgara kapılıp gitti" (2020:217) Kavuşma isimli şiirinde, "ve beni tekrarlayacak / rüzgarın göllerinde sürüklenen karahindiba" (2020:232) Gecenin Soğuk Caddelerinde isimli vb. daha pek çok şiirinde rüzgarın hem fiziksel hem de metaforik anlamlarına rastlamak mümkündür.

Rüzgar; edebiyat bağlamında bir roman uyarlaması olan Rüzgar Gibi Geçti filminde, sinema bağlamında Abbas Kiyarüstemi'nin Rüzgar Bizi Götürecek isimli filmde çeşitli biçim ve içeriklerde sanata dahil edilmiştir. Bunun yanı sıra, rüzgarın ezoterik karşılıkları da bulunmaktadır. Ronnberg ve Martin (2010:60) rüzgarda bahar çiçeklerinin, kuru yaprakların ve biçilmiş samanların kokusunun, av ve avcı kokularının bulunduğunu ve böylelikle görünmez de olsa, rüzgarın kişiyi oldukça belirgin hislerle etkilediğini ifade etmişlerdir. Çeşitli kültürlerde rüzgarın rüyada ifade ettiği psikanalitik anlamları da mevcuttur. Rüzgarın, sanat disiplinlerindeki karşılıkları düşünüldüğünde, anlamını kimi zaman doğrudan kimi zaman dolaylı olarak temsil ettiği görülecektir. Dolayısıyla rüzgarın içeriği, çeşitleri vb. özellikleri, sürmekte olan bir hareketi akla getirmektedir. Rüzgarın fotoğraf sanatıyla ilişki kurabilmesinin sebebi olarak, fotoğrafın sinema sanatındaki hareketli görüntü serisinin içindeki parçalardan birini temsil edebilmesi gösterilebilir.

Görsel 1. Hector Retamal, Topshot-Haiti-Weather-Hurricane-Irma, Getty Images, 2017.

Seramik veya heykel sanatının durağanlığına sahip üç boyutlu bir materyal olmamakla birlikte fotoğraf da özellikle içeriği bakımından durağan bir yapıya sahiptir. Örneğin bir fotoğraf da, içerik bakımından rüzgarın var olup olmadığını veya onun şiddetini ifade edebilmesi bakımından hareketli bir içeriğe sahip olabilmektedir (Görsel 1).

1.1.1. Rüzgâr ve Fotoğraf

Fotoğrafik açıdan değerlendirildiğinde zamanın enstantanelere göre ifade edilmekte ve buna göre de hareket halindeki herhangi bir nesnenin veya bir varlığın hareketinin tam olarak dondurulması için yüksek bir enstantane kullanılması gerekmektedir. Enstantane seçimi, ışığa ve nesnenin hızına göre değişiklik göstermektedir. Hareket eden bir nesnenin hızından daha yüksek bir hızda enstantane kullanıldığında, görüntü adeta dondurulmuş bir imge olarak sabitlenebilmektedir. Hareket izleniminin, devam ediyormuş gibi gösterilmesi istendiğinde ise, nesnenin hızından daha düşük bir enstantane hızının seçilmesi

gerekmektedir. Bu durum ise, imgenin flu, anlaşılması, güç, ya da soyut denilebilecek bir hal almasına sebep olmaktadır.

Seramik sanatındaki gerçeklik algısı, fotoğraf sanatındakine kıyasla çok daha katmanlı ve karmaşık bir ilişki içerisinde gibidir. Söz konusu ilişki, hem sanatçının eser ortaya koyma süreci hem de seyircinin eseri algılama biçimi üzerinden ele alınabilir. Buna göre sanatçı, taklitten, başka bir ifadeyle gerçeklikten tamamen uzaklaşarak soyut formlar ve kavramlar üretebilir ve böylelikle ortaya konan eser, sanatçının iç dünyasının, duygularının veya düşüncelerinin bir yansıması haline gelmiş olur. Bu bağlamda değerlendirildiğinde ise seramik sanatının gerçeklikle kurduğu bağ, dolaylı ve sembolik bir düzlemde ele alınmış olur. Diğer bir yaklaşımda ise, toprağın, çamurun, kilin fiziksel özellikleri sanatçının gerçeklik algısını şekillendirebilmektedir. Buna göre malzemenin dokusu, rengi ve pişme süreci, ortaya çıkacak olan eserin nihai formunu ve anlamını etkileyebilmektedir. Bu bağlamda sanatçı, malzemenin fiziki gerçekliğiyle etkileşime girer ve kendi gerçeklik algısını inşa ederek eserine yansıtmış olur. Seyirci açısından bakıldığında, gerçeklik algısı, tüm sanatlarda olduğu gibi seyircinin entelektüel birikimine göre şekillenmektedir. Özetle, seramik sanatının gerçeklik algısıyla kurduğu ilişki, hem sanatçının yaratım süreci hem de izleyicinin algılama biçimi tarafından şekillendirilmektedir. Bu dinamik ve çok yönlü etkileşimde sanatçı, gerçeklikle taklit yoluyla, soyutlama yoluyla veya malzemenin yapısıyla etkileşime girerek ilişki kurabilir. Seyirciyse, kendi öznel algısı, kültürel birikimi ve estetik deneyimi üzerinden eseri yorumlar ve anlamlandırır. Teknik bakımdan ele alındığında, seramik sanatta temsile dair tasvirin bir kalıp aracılığıyla meydana getirildiği söylenebilir. Örneğin bir otomobil, seramik uygulamasıyla belli oranlara ve ölçüklere göre gerçeğine uyacak biçimde küçültülebilir. Ancak fotoğraf sanatta bu durumun aynı şekilde algılanması için seyircinin esere elle dokunarak değil gözle bakarak algılaması gerekecektir. Bu örneklem, boyut bağlamında seramik sanatını fotoğraf sanatına göre ayrıcalıklı hale getirebilir, ancak öte yandan rüzgar gibi hareketli konuları barındıran bazı durumlar da söz konusu olabilmektedir. Dolayısıyla kalıbı alınamayacak nesne veya durumlarda seramik sanatının, fotoğrafa öykünmesi gerektiği söylenebilir. Bu anlamda, bir rüzgarın esintisini yakalayabilmek ya da seramik açısından ifade edebilmek için o imgenin fotoğrafik bir karşılığını akla getirmek gerekecektir. Çünkü bu noktada, seramik sanatta rüzgar, esme/gerçekleşme anıyla eş zamanlı olarak ifade edilememekte, oysa bir rüzgarın esme anında çekilen bir fotoğraf görüntülenebilmektedir. Benzer biçimde, rüzgarın sebep olduğu esintinin sebebiyet verdiği, bitkilerdeki salınma görüntülenebilmekte ya da saçların uçuşmasıyla, elbisenin uçuşması eş zamanlı olarak görüntülenebilmektedir. Bir başka deyişle, örneğin resim sanatında izlenimci tarzda üretilen bir eserde rüzgar, koşullar dahilinde gözlemlenebilirken ve çok hızlı, sürekli esmekte olan bir rüzgar tuvale anbean aktarılabilirken, seramiğin teknik olarak gerçekleşme sürecindeki aşamalarından dolayı bu şekilde bir seri üretime müsaade etmemektedir. Bu sebeple fotoğrafik imgeye öykünme söz konusu olabilmektedir.

2. Jeanne Opgenhaffen

Sanatçı, 1938'de Belçika'da doğmuş, Koninklijke Academie ve Antwerpen Ulusal Hoger Enstitüsü'nde okumuştur. Belçika'da yaşayan ve çalışan Jeanne, 1980'den beri doğal ve renkli porselenle uluslararası alanda tanınan çalışmalarını dünyanın pek çok yerinde sergilemiştir. Jeanne, çalışmalarındaki etkilerin rüzgâr desenlerinden, dünya manzaralarından ve diğer organik unsurlardan geldiğini belirtmekte, hem derinlik hem de hareket izlenimi veren büyük boyutlarda ve çeşitli tonların üst üste binmesinden meydana gelen binlerce porselen parçadan oluşan sanat eserlerini, duvarlara uygulamaktadır (<https://www.woolffgallery.co.uk/jeanne-opgenhaffen>).

Sanatçının çalışmaları Londra'daki Victoria ve Albert Müzesi ve Saatchi Galerisi gibi dünyanın dört bir yanındaki büyük müzelerde ve özel koleksiyonlarda yer almaktadır (https://forwart.co/jeanneopgenhaffen/?gclid=cjwkcajwz_wgbhal1eiwauaxicsqn1h6xwzdkxpv8pxdvds0tbn5tbstazjcpvnlrqrz1h-plm0owthoc18qqavd_bwe). Duygularını bir karenin sınırları içinde ifade etmeye çalışan sanatçı, tek temel unsurlarla yapılan güçlü hareketin özünü basit bir şekilde göstermeyi umduğunu dile getirmiştir (<https://www.pulsceramics.com/exhibitions/jeanne-opgenhaffen-2014/>). Çöl, yeryüzünün katmanları, dalgalar, çiçekler, bir manzaradaki hareket, kum tabakaları gibi kopuk çizgilerden ilham alan sanatçı, şaşırtıcı bir manzara izlenimi veren, renk çeşitliliği ile üst üste dizilmiş yüzlerce hatta binlerce küçük porselen tabakadan paneller yapmaktadır (https://forwart.co/jeanneopgenhaffen/?gclid=cjwkcajwz_wgbhal1eiwauaxicsqn1h6xwzdkxpv8pxdvds0tbn5tbstazjcpvnlrqrz1h-plm0owthoc18qqavd_bwe).

2.1. Jeanne Opgenhaffen'in Seramik Eserlerinde Rüzgar

Görsel 2. Jeanne Opgenhaffen, A Breeze Blows Over It.

Sanatçının, A Breeze Blows Over It isimli eserinin (Görsel 2), birbirinin tekrarı niteliğinde, ince yapısı, renginin beyaz oluşu ve hareket etkisiyle bir kazın rüzgarda uçan tüylerine benzediği söylenebilir (Görsel 3). Beyaz rengin arılık ve duruluğun sembolünün olduğu bilinmekle birlikte, Alparslan Salt (2010:220), yorumda benzetilen kaz ve türü olan kuğunun da zarifliğin, latifliğin, inceliğin, yumuşaklığın, temizliğin, ahengin, güzelliğin, asilliğin, aydınlığın, ışığın sembolü olduğunu belirtmiştir. Bu anlamda rüzgar, söz konusu sembollerini kristalize hale getirmektedir.

Görsel 3. Planet One Images, Resting but wary goose by Folly Bridge over the Thames, Getty Images, 2022.

Sanatçının eserinde, her bir porselen birimin çok ince yapıda, hareket etkisinin gerçeğe yakın denilebilecek kadar esnek görünmesi onu bu bağlamda bu hayvanın tüyüyle analogik bir bağ kurulmasını sağlayabilmektedir. Buna göre, Orlando isimli kullanıcının hesabındaki fotoğrafta, Margaret B. Strauss, astım hastalarının tedavisinde kullanılmak üzere tavuk, ördek ve kaz tüylerini hazırlamaktadır (Görsel 4).

Görsel 4. Orlando, Bottled Feathers, Getty Images, 1955.

Öte yandan aynı eser, bir balığın pullarını da çağrıştırebilmektedir (Görsel 5). Temmuzcan isimli kullanıcının çektiği fotoğraftaki pullar, Opgenhaffen'in eserinde rüzgarın yardımıyla havalanıp dalgalanan pullara dönüşerek sürrealist bir bakışı da temsil edebilir.

Görsel 5. Temmuzcan, Bottled Feathers, Getty Images, 2012.

Sanatçının With Simple Words isimli eserinde, kağıt inceliğine öykünen baskılı yüzeylerden oluşan

porselen birimler, tıpkı bir gazetenin rüzgarın etkisiyle sayfalarının arasına doluşan havanın her bir sayfayı havalandırıp karıştırmasını çağrıştırmaktadır (Görsel 5). "Basit sözlerle" anlamına gelebilecek olan eserde, harf, kelime, yazı, gazete, haber ve bilgi rüzgarın etkisi aracılığıyla vurgulanmaktadır.

Görsel 6. Jeanne Opgenhaffen, With Simple Words.

Tevfik Fikret Uçar (2019:175), gerek bilgi ve mesajın aktarılmasında, gerekse yazıt, kitabe ve bir yapının cephesinde estetik bir öge olarak kullanılan yazının, aynı zamanda bir görsel öge olarak kendini gösterdiğini belirtmiştir. Bu bağlamda, sanatçının görsel bir ifade biçimi olarak yazıyı, bir iletişim aracı olan gazeteyle kullandığı düşünülebilir (Görsel 7).

Görsel 7. Dan Kitwood, Wet Weather And Gales Batter UK, Getty Images, 2018.

Görsel 8. Jeanne Opgenhaffen, Timna Valley.

Görsel 9. Richard Baker, Downturn Of Tourism In Egypt, 2016.

Uzun, düzensiz biçimlerden oluşan her bir porselen parçanın üst üste binmesi ve dizilimlerindeki yoğunluk derecelerinin yer yer farklılık gösterdiği toprak tonlarındaki Timna Vadisi isimli eser (Görsel 8), çöl rüzgarlarının toprağa tesiri olarak kum tanelerinin salınımını akla getirebilmektedir (Görsel 9). Kathryn Wilkinson'a (2011:25), göre çöl coğrafyaları çoraklık, ıssızlık, terk edilmişlik ve çoğunlukla hayatta kalma savaşını simgelemektedir. Yeryüzü şekillerinin çorak ve bozkır alanlarını çağrıştıran renklere hakim olmasından dolayı eserin inzivaya çekilme, yalnız kalma terimlerini de çağrıştırdığı düşünülebilir.

Görsel 10. Jeanne Opgenhaffen, Autumn, 2016.

Sonbahar anlamına gelen eserde (Görsel 10), kırmızı ve tonlarındaki seramik birimler, adeta rüzgarın savurduğu bir formda tasarlanmışlardır. Yahya Kemal Beyatlı'nın (1974:85), Sonbahar isimli şiirinde "Fânî ömür biter, bir uzun sonbahâr olur / Yaprak, çiçek ve kuş dağılır, târümâr olur" dizeleriyle veya Mevsimler isimli şiirinde (1974:44) "Kopar sonbahar tellerinden / Derinden derinden derinden / Biten yazla başlar keder mûsikîsi" diyerek yansıttığı gibi mevsim sonbahar olduğunda kahverenginin binbir tonuna bürünen yapraklar, serinleyen havanın etkisiyle sanatçının eserine benzetilebileceği üzere adeta uçuşmaktadırlar (Görsel 11).

Görsel 11. Roland Weihrauch, *Autumn leaves are removed*, Getty Images, 2019.

Görsel 12. Bsip, *Red Blood Cell, Sem*, Getty Images, 2012.

Ayrıca Clare Gibson (2013:9), yaprak döken ağaçların her yıl düzenli olarak sürgün verip yapraklarını döktükleri için hayat döngüsünü temsil ettiğini, yeşil kalan ağaçların ise ölümsüzlüğü sembolize ettiğini belirtmiştir. Bu bakımdan sanatçının eserinin tıpkı sem cihazı altındaki kırmızı kan hücreleri gibi bir yandan da canlılığı temsil ettiği fikri akla gelebilmektedir (Görsel 12).

Görsel 13. Jeanne Opgenhaffen.
As Darkness Falls.

Görsel 14. Octavio Passos,
Big Wave Surfers Head to Nazare,
Gettyimages, 2017.

Sanatçının "Karanlık Düşerken" isimli eserinde yer alan renkler arasındaki ton geçişleri, kıyı, dalga, açık deniz gibi kavramlara karşılık gelebilecek nitelikteki şekiller diziliminin, denizin kabarması, içe çekilme gibi etkilerin görsel olarak eserde karşılık bulunduğu söylenebilir (Görsel 13). Eser, sörf yapılabilecek kadar büyük dalgalı bir deniz imgesini çağrıştırmakta ve böylelikle eserde rüzgarın etkisinin görüldüğü söylenebilmektedir (Görsel 14).

Sonuç

Rüzgar imgesi, sanatın tüm disiplinlerinde ele alınabilen bir tabiat olayıdır. Bu bakımdan farklı biçimlerde temsil edilebilen ve çoklu yorumlara açık bir kavramdır aynı zamanda. Bu çalışmada, seramik ve fotoğraf sanatı bağlamındaysa rüzgar, canlı ve cansız varlıklara etkisi açısından zamansallıkla birlikte Jeanne Opgenhaffen'in seramik eserleri ve Getty Images'daki fotoğraflar üzerinden ele alınmıştır. Rüzgar, duranlığı değil hareketi temsil etmektedir. Fotoğrafta rüzgar, hareket ve dinamizm hissini veren bir unsur olarak yorumlanabilir. Saçların uçuşması, yaprakların savrulması, kumaşların kıvrımlı görünümü gibi imgeler, rüzgarın varlığını ve etkisini gözle görülür kılar. Enstantane seçimi, rüzgarın oluşturduğu hareket bulanıklığının veya dinamizminin yakalanmasını sağlar. Rüzgar, tabiatta bulunan gücü temsil edebilir. Fırtınalar, kökünden kopan ağaçlar, uçan çatılar vb. imgeler, rüzgarın yıkıcılığını ifade ederler. Rüzgar imgesi, aynı zamanda fotoğrafa şiirsel bir anlam katmanı da ekleyebilir. Örneğin, hüznün, umutsuzluk, özlem, özgürlük gibi hisler, rüzgarla temsil edilebilirler.

Fotoğrafik imgelem, rüzgarın etkilerini saptayarak, onu görselleştirmektedir. Bunun yanı sıra, hareketli bir imgeyi durağan hale dönüştürmektedir. Seramik sanatında, rüzgarın etkisini form ve doku aracılığıyla ifade edilebilmektedir. Dalgalı yüzeyler, simetrik veya asimmetrik formlar, rüzgarın hareketini ve enerjisini temsil edebilirler. Bunun yanı sıra, toprak, kil ve çamur doğal malzemelerdir ve rüzgar gibi bir tabiat olayıyla etkileşime girerek şekillenirler. Seramik aracılığıyla, söz konusu etkileşim bir esere konu edilerek tabiat ile insan arasındaki ilişki vurgulanabilir.

Tüm bu değerlendirmeler ışığında, seramik ve fotoğraf sanatının hem hareketli olanı hem de, durağan olanı temsil edebildiği söylenebilir. Opgenhaffen'in eserlerinde de, rüzgarın etki ettiği yüzeyler, fotoğrafik imgeyi çağrıştıracak biçimde ifade edilmiştir. Bunlar kimi eserde doğrudan rüzgarın tabiatındaki etkisini veya karşılığını vurgulayarak ele alınırken, kimi eserde daha metaforik ve başka kavramlarla ilişkisini somutlaştırarak ele alınmıştır. Sonuç olarak, her iki sanatın da izlenimci bir duyarlılığı paylaşabildiği açıkça görülmüştür.

Kaynaklar

- Ayverdi, İlhan. *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*. İstanbul: Kubbealtı İktisadi İşletmesi. 2010
- Aruoba, Oruç. (Der.). *Başo*. (Çev. O. Aruoba). İstanbul: Varlık Yayınları. 1998
- Çapan, Cevat. ve Sarılioğlu, Kenan. (Der.) *Haikular*. (Çev. C. Çapan ve K. Sarılioğlu). İstanbul: Sözcükler Yayınları. 2011
- Ersoy, Necmettin. *Semboller ve Yorumları*. İstanbul: Zafer Matbaası. 2000.
- Ferruhzad, Furuğ. *Rüzgar Bizi Götürecek*. (Çev. M. A. Elvazi). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. 2020.
- Gibson, Clara. *Semboller Nasıl Okunur*. (Çev. C. Alpan). İstanbul: Yem Yayın. 2013
- Kemal, Yahya. *Kendi Gök Kubbemiz*. İstanbul: Yahya Kemal Enstitüsü. 1974

- Kiyarüstemi, Abbas. *Pusuda Bir Kurt*. (Çev. M. A. Eivazi). İstanbul: Simurg Art Yayınları. 2020
- Ronnberg, Ami ve Kathleen, Martin. *The Book of Symbols*. Latvia: Taschen. 2010
- Salt, Alpaslan. *Neo-spiritüalist Yaklaşımlarla Ezoterik Bilgilerin Işığında Semboller*. İstanbul: Ruh ve Madde Yayınları. 2010
- Uçar, Tefik Fikret. *Görsel İletişim ve Grafik Tasarım*. İstanbul: İnkılap Kitabevi. 2019
- Wilkinson, Kathryn. *Kökenleri ve Anlamlarıyla Semboller & İşaretler Binlerce Yıllık Görsel Bir Yolculuk*. (Çev. S. Toksoy). İstanbul: Alfa Yayınları. 2011

EQUIVALENTS OF THE WIND IMAGE IN JEANNE OPGENHAFFEN'S CERAMIC WORKS IN THE CONTEXT OF CERAMIC AND PHOTOGRAPHY

Fevziye YELMEN, Mehmet Fatih YELMEN

ABSTRACT

Wind moves objects in the areas it affects and affects the stability by creating a wave effect and drift on the surface. In addition to its sensory equivalent, it is almost equivalent to the symbol of freedom as the equivalent of the phrase "Wherever the wind takes you". The mobility in the structure of the wind has made it possible for it to affect the existence of objects. For example, wind entering from under a covered object ventilates it and causes it to swell. Wind creates many forms on different formations, originating from different effects, and it is believed that wind represents religious and symbolic meanings in various cultures. It can also be thought that wind, which has an imaginative content, can create associations similar to the art of photography in this respect. As it is known, photography can create a nostalgic feeling. For example, a viewer looking at a photographic image of a person who is freezing may be deeply affected by the photograph in question and shiver. In this context, a photograph printed on any surface is concrete in terms of objectivity, whereas the images it represents are emotional, in other words, abstract. Ceramic structures are also inanimate due to their inorganic structure, they do not represent movement but stasis. They are not affected by the wind, but they can make the viewer feel its breeze with a pseudo effect on the surface. The artist's giving of such an effect on the surface of the ceramic is made permanent by capturing a determined "moment", just like in photography. In this study, the wind image in the ceramic works of the artist Jeanne Opgenhaffen will be examined with the phenomenological method and the idea that ceramic art also has the possibility of representing the art of photography in the context of the wind image will be attempted to be reached.

Keywords: Ceramic, Photography, Wind, Image, Jeanne Opgenhaffen.